

METODIKA BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Aktualizace

Certifikované metodiky MPSV č.j. 2015/66211-312

Projekt TA ČR OMEGA TD020138: Optimalizace procesu nákupu
externích poradenských služeb pro uchazeče a zájemce o zaměstnání
evidované na Úřadu práce České republiky

T A
Č R Program **Omega**

Praha, 2023

Obsah

PŘEDMLUVA K AKTUALIZACI METODIKY BILANČNÍ DIAGNOSTIKY 2023	3
I VYMEZENÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY	4
II PROCES BILANČNÍ DIAGNOSTIKY	6
1. Etapa: Navázání kontaktu a specifikace zakázky, zahájení sběru informací	6
2. etapa: Sběr informací o účastníkovi bilanční diagnostiky	7
3. etapa: Poradenská pomoc účastníkovi bilanční diagnostiky	8
4. etapa: Výstupy z bilanční diagnostiky	9
A) Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky	9
B) Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky	11
C) Závěrečný individuální rozhovor poradce a účastníka	12
D) Závěrečný společný rozhovor se zástupcem zadavatele	12
III ČASOVÁ DOTACE NA REALIZACI BILANČNÍ DIAGNOSTIKY	13
IV PŘEDPOKLADY PRO REALIZACI BILANČNÍ DIAGNOSTIKY	14
1 Kvalifikační a další standardy poradce bilanční diagnostiky ⁷	14
2 Nástroje pro bilanční diagnostiku	15
3 Vedení dokumentace o účastnících bilanční diagnostiky	15
4 Konzultační prostory a technické zázemí	16
V KVALITA V POSKYTOVÁNÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY	17
1 Zpětná vazba od účastníků bilanční diagnostiky	17
2 Zpětná vazba od zadavatelů	17
3 Řešení stížností a podnětů	17
POUŽITÁ LITERATURA	18
VÝCHOZÍ LITERATURA	20
PŘÍLOHY	21
Příloha č. 1: Doporučená struktura prohlášení účastníka před realizací bilanční diagnostiky	22
Příloha č. 2: Stručný popis psychodiagnostických metod doporučených pro bilanční diagnostiku	23
Příloha č. 3: Vzor Komplexní závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky	26
Příloha č. 4: Vzor Závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky pro zadavatele	28
Příloha č. 5: Časová dotace jednotlivých aktivit bilanční diagnostiky	29
Příloha č. 6: Dotazník pro hodnocení bilanční diagnostiky po jejím ukončení	30
Příloha č. 7: Kritéria a standardy kvality poradce bilanční diagnostiky	32

Předmluva k aktualizaci Metodiky bilanční diagnostiky 2023

Základ metodiky bilanční diagnostiky byl vytvořen v r. 2012 jako součást projektu *Bilanční diagnostika pro uchazeče o zaměstnání: výměna zahraničních zkušeností a aplikace nových poznatků do praxe úřadů práce*, registrační číslo CZ 1.04/5.1./77.00070 financovaného z ESF a státního rozpočtu ČR prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Metodika bilanční diagnostiky byla se souhlasem a s přispěním autorského týmu v rámci projektu TAČR OMEGA: *Optimalizace procesu nákupu externích poradenských služeb pro uchazeče a zájemce o zaměstnání evidované na Úřadu práce České republiky* upravena pro potřeby Úřadu práce České republiky a stala se závaznou v rámci Instrukce náměstka pro řízení sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek MPSV č. 11/2016 nazvané *Realizace bilanční diagnostiky ve veřejných službách zaměstnanosti*.

Dosavadní uplatňování Metodiky jasně prokázalo nezbytnost jednotícího textu pro praxi bilanční diagnostiky ve veřejných službách zaměstnanosti. Protože je však nutné reagovat na změny, které v praxi bilanční diagnostiky nastaly, byla Metodika z r. 2015 v rámci činnosti Asociace bilanční diagnostiky, z.s. a se souhlasem a přispěním původního autorského týmu upravena tak, aby i nadále umožňovala co nejefektivnější aplikaci výsledků bilančně diagnostických služeb do kariérového poradenství Úřadu práce ČR.

I VYMEZENÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Bilanční diagnostika je nejčastěji definována jako „poradenský proces, který s využitím komplexních diagnostických metod směřuje k optimálnímu využití potenciality člověka při jeho profesním uplatnění“. Její poskytování se řídí zákonem o zaměstnanosti¹ a prováděcí vyhláškou k tomuto zákonu², která v odst. 2 §22 stanovuje, že „bilanční diagnostika se zaměřuje na komplexní posouzení schopností a možností fyzické osoby v návaznosti na její budoucí pracovní uplatnění“.

Bilanční diagnostiku poskytují speciálně vyškolení psychologové (poradci bilanční diagnostiky). Využívají přitom odborné metody včetně psychodiagnostických nástrojů, širokou škálu informací o nabídce a poptávce na trhu práce a dobrou znalost nároků na různá povolání a na požadavky, které by měl splňovat potenciální pracovník.

V centru pozornosti bilanční diagnostiky je vždy její účastník³ jako aktivní subjekt tohoto poradenského procesu. Poradci bilanční diagnostiky, kteří pracují s účastníky formou skupinových činností a individuálních rozhovorů, musí mít neustále na paměti, že jimi poskytované poradenství slouží účastníkovi jako „pomoc ke svépomoci“.

Hlavním předpokladem efektivního průběhu a dosažení cíle bilanční diagnostiky je aktivní součinnost účastníka, jeho motivace nechat se provázet bilančně diagnostickým procesem, být ochoten učinit rozhodnutí o své budoucí kariérové dráze a toto rozhodnutí posléze naplnit. Cílem bilanční diagnostiky je, aby účastník po jejím absolvování:

- lépe znal své osobnostní předpoklady a případné rezervy svého dalšího rozvoje,
- orientoval se ve svých schopnostech a vlastnostech, ve své motivaci k určité profesi a v možnostech využití zájmů a dovedností pro rozvoj své další profesní dráhy,
- získal přiměřené sebevědomí a posílil svou motivaci k pracovnímu uplatnění,
- dokázal objektivně hodnotit vlastní předpoklady a využívat tohoto hodnocení pro úspěšné hledání nových pracovních příležitostí,
- dospěl k rozhodnutí o svém dalším vzdělávání a o jeho zaměření,
- dokázal identifikovat své optimální zařazení v pracovním týmu.

¹ Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

² Vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

³ Účastníkem bilanční diagnostiky je fyzická osoba, které je tato poradenská služba poskytována.

Bilanční diagnostika je vhodná pro většinu dospívající a dospělé populace bez ohledu na pohlaví, věk, vzdělání nebo sociální postavení. Výjimku tvoří občané s mentální retardací nebo lidé s chybějící motivací změnit svůj sociální statut a zvýšit svou zaměstnatelnost. Efektivní je zejména u osob, které jsou vysoce motivované pracovat, hledat, získat a udržet si práci, a odhodlané ke změně.

II PROCES BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Bilančně diagnostický proces sestává z určitého sledu a postupů skupinových činností a individuálních rozhovorů, sběru dat, analýzy, syntézy a interpretace zjištěných poznatků.

Z didaktického hlediska je možné rozdělit proces bilanční diagnostiky do 4 etap, které na sebe sice navazují, nejsou však při práci s účastníky obvykle viditelně oddělovány nebo realizovány v oddělených blocích.

1. ETAPA: NAVÁZÁNÍ KONTAKTU A SPECIFIKACE ZAKÁZKY, ZAHÁJENÍ SBĚRU INFORMACÍ

Cíl: *Navázání kontaktu a identifikace cílů, se kterými účastník do bilanční diagnostiky přichází a kterých chce pomocí bilanční diagnostiky dosáhnout (zakázka účastníka). Předání základních informací o průběhu a jednotlivých krocích bilanční diagnostiky a zahájení sběru informací o účastníkovi.*

Metody: *Vstupní individuální rozhovory, vstupní skupinové činnosti*

První kontakt poradce bilanční diagnostiky s účastníkem se odvíjí od toho, kdo je zadavatel a pro kolik osob bilanční diagnostiku zadal. Bilanční diagnostika může být realizována jak individuálně, tedy pro pouze jednoho účastníka, tak pro více osob najednou. Pokud je zadávána pro více osob, dochází obvykle k prvnímu kontaktu poradce s účastníkem při vstupním skupinovém setkání, po kterém následuje s každým z nich vstupní individuální rozhovor.

Při vstupním skupinovém setkání je důležité pracovat tak, aby všichni účastníci porozuměli cíli bilanční diagnostiky a na tomto základě se do skupinových činností sami aktivně zapojili. Skupinová činnost je v mnohém odlišná od práce s jedním účastníkem. Poradce bilanční diagnostiky, který pracuje se skupinou, by měl mít schopnost zaujmout, měl by znát metody práce se skupinou, být schopen provést analýzu skupiny, umět připravit a naplánovat skupinovou činnost v souladu se sledovaným cílem, využívat dynamiky vztahů, které ve skupině vznikají, pro podporu sebepoznání účastníků i jako kontrolní mechanismus (motivování k práci) nebo pro povzbuzení nesmělých účastníků k aktivitě. Cílem je, aby každý člen skupiny rozvíjel dovednosti pro řízení své kariéry a měl dostatečný prostor na řešení své situace.

Individuální vstupní rozhovory i vstupní skupinové činnosti v rámci první etapy slouží především k navázání osobního kontaktu, vytvoření atmosféry důvěry mezi poradcem a účastníkem bilanční diagnostiky a k vyjasnění zakázky účastníka, případně i k jejímu porovnání se zakázkou zadavatele. Součástí je i působení na iniciativu, aktivitu a osobní angažovanost účastníka. Jedním z úkolů je také společné posouzení, zda je bilanční diagnostika

správnou metodou k řešení situace, kterou chce účastník pomoci řešit. K tomu je potřeba, aby byl účastník seznámen s průběhem jednotlivých etap, s účelem metod, které budou v průběhu jeho společné práce s poradcem i jeho samostatné práce mezi jednotlivými setkáními použity, s tím, jaké výstupy budou zpracovány a jaká míra součinnosti a samostatné práce se od něj očekává. Součástí tohoto seznámení je také informace, že účastník může kdykoli v průběhu procesu bilanční diagnostiky odstoupit od jeho pokračování.

Poradce bilanční diagnostiky se musí ubezpečit, že účastník celému procesu a jeho průběhu porozuměl, je motivovaný k poznání svých možností a k realizaci aktivit zaměřených na zvýšení svých šancí pro uplatnění na trhu práce a má zájem s poradcem bilanční diagnostiky spolupracovat.

Po ujasnění účastníkovy zakázky informuje poradce účastníka o dalším postupu, vyžádá si jeho souhlas s tímto postupem a dohodne se s ním na termínech jednotlivých setkání. Doporučená struktura prohlášení, které takto informovaný účastník podepisuje před realizací bilanční diagnostiky, je uvedena v příloze č. 1.

Vstupní individuální rozhovor poradce s účastníkem obvykle obsahuje i diagnostickou část, která je již zaměřena na sběr hlavních informací o účastníkovi (jedná se např. o informace týkající se zdravotního stavu účastníka, jeho současné situace na trhu práce, sociální situace a sociální anamnézy ve vztahu k jeho možnému dalšímu pracovnímu uplatnění apod.)

2. ETAPA: SBĚR INFORMACÍ O ÚČASTNÍKOVĚ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

***Cíl:** Shromáždění informací o účastníkovi s využitím psychologické diagnostiky*

***Metody:** Standardizované a další psychodiagnostické nástroje a postupy*

Poradce bilanční diagnostiky má k dispozici standardizované psychodiagnostické metody (testy, dotazníky, škály, inventáře) a metody nestandardizované (zaměřené pozorování, diagnostický rozhovor, analýzu produktů, projektivní metody, sebehodnotící metody aj.), které usnadňují posouzení osobnostních charakteristik účastníka ve vztahu k jeho vzdělávání a pracovnímu uplatnění. Jejich užívání se řídí závazně stanovenými pravidly.⁴

Důležitou součástí bilanční diagnostiky je psychologické vyšetření. Poradce má povinnost účastníka předem informovat o účelu použití jednotlivých psychodiagnostických metod a dbát na duševní hygienu účastníka během jejich administrace.

⁴ Viz např. Standardy pro pedagogické a psychologické testování. Praha 2001. Testcentrum. ISBN 80-86471-07-1.

Rozsah a zaměření zjišťovaných informací závisí na zadání zadavatele, zejména však na účastníkově zakázce. Informace, které jsou o účastníkovi shromažďovány, zahrnují obvykle jak jeho anamnézu, tak i současnou situaci. Jedná se zejména o:

- a) Osobní údaje (věk, kontakt).
- b) Sociální anamnézu (pouze údaje důležité z hlediska pracovního uplatnění) a současnou sociální situaci (rodinné zázemí, bydlení, atd.).
- c) Zdravotní stav s ohledem na případná pracovní omezení.
- d) Vzdělání a kvalifikaci (formální vzdělání a neformálně získané znalosti a dovednosti, kompetence, které je možno rozvinout a uplatnit v jiném povolání).
- e) Zájmy, volnočasové aktivity (s orientací na získané znalosti a dovednosti a možnost jejich uplatnění v povolání).
- f) Profesní anamnézu a současnou situaci účastníka na trhu práce (profesní historie, počet a délka zaměstnání, počet a délka trvání nezaměstnanosti, důvody změny povolání / zaměstnání, oblíbené / neoblíbené pracovní činnosti významné události v pracovním životě, motivace pracovat a motivátory k hledání zaměstnání, současná situace účastníka na trhu práce, co k ní vedlo, proč ji chce změnit atd.).⁵
- g) Psychologické charakteristiky účastníka s ohledem na možnosti optimální volby jeho dalšího vzdělávání a pracovního uplatnění (individuální vlastnosti, zvláštnosti osobnosti, schopnost vyrovnávat se s nároky prostředí, interpersonální tendence, hodnotová orientace a její zdroje, úroveň rozumových schopností a specifických kognitivních schopností - např. paměť, pozornost apod., životní spokojenost a co ji ovlivňuje, zdroje pozitivní či negativní motivace ...).

3. ETAPA: PORADENSKÁ POMOC ÚČASTNÍKOVĚ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Cíl: *Poradenská pomoc účastníkovi při hledání možností jeho pracovního uplatnění a rozvoje kompetencí; využití výsledků analýzy a syntézy informací shromážděných v předchozí etapě a interpretace jejich vzájemných souvislostí ve vztahu k pracovnímu uplatnění.*

Metody: *individuální poradenský rozhovor*

Poznatky získané v předchozích etapách jsou využívány v průběhu další společné práce poradce bilanční diagnostiky s jejím účastníkem, která je zaměřena na hledání různých variant kariérových cílů účastníka, možností jeho pracovního uplatnění a rozvoje jeho kompetencí. Poradce seznamuje účastníka s výsledky provedené diagnostiky a interpretuje je takovou

⁵ Pozn. k bodům a), b) a c): Vedle údajů z životopisu a dalších zdrojů získaných od účastníka je při identifikaci dříve získaných znalostí a dovedností vhodné využít i Národní soustavu povolání (<http://www.nsp.cz/>) a Národní soustavu kvalifikací (<http://www.narodni-kvalifikace.cz/>).

formou, které je účastník schopen porozumět; společně pak uvádějí tyto výsledky do vztahu s dalšími informacemi získanými v předchozích etapách. Poradce přitom pomáhá účastníkovi, aby se lépe poznal a porozuměl sám sobě, aby si ujasnil a uspořádal informace o svých schopnostech, vlastnostech, motivaci, o možnostech využití svých zájmů, dovedností atd. při plánování dalšího vzdělávání a pracovní dráhy. V souladu se zakázkou účastníka může poradce v této etapě účastníkovi pomoci se stanovením konkrétního kariérového cíle, poskytnout východiska pro sestavení kariérového plánu⁶ apod. Prvořadým cílem této etapy však je zejména pomoc účastníkovi k tomu, aby dokázal reálně posoudit svůj osobnostní potenciál a využívat i v budoucnu této dovednosti pro samostatné řízení své kariéry.

V průběhu kterékoli z prvních tří etap lze s účastníkem revidovat jeho původní zakázku, protože ji účastník může v důsledku zjištěných poznatků a dalších okolností blíže specifikovat nebo měnit.

4. ETAPA: VÝSTUPY Z BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Cíl: Zpracování závěrečných zpráv z bilanční diagnostiky, které srozumitelně a přehledně shrnují základní poznatky a doporučení. Individuální projednání závěrečných zpráv s účastníkem bilanční diagnostiky. Společné jednání účastníka, poradce a zadavatele bilanční diagnostiky zaměřené na shrnutí průběhu a výsledků bilanční diagnostiky účastníka.

Metody:

- a) samostatná práce poradce bilanční diagnostiky,
- b) závěrečný individuální rozhovor s účastníkem,
- c) závěrečný společný rozhovor se zadavatelem a účastníkem.

Hodnota bilanční diagnostiky je především ve vlastním poradenském procesu, který optimalizuje sebepojetí účastníka, posiluje jeho motivaci a rozvíjí dovednosti řízení vlastní kariéry. Hmatatelným výstupem bilanční diagnostiky jsou pak zprávy z bilanční diagnostiky: Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky s objektivním nálezem určená pro účastníka (viz příloha č. 3) a Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky určená pro zadavatele (viz příloha č. 4).

A) Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky

Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky se soustřeďuje na pozitivní doporučení pro další uplatnění na trhu práce a profesní rozvoj. Je určena výhradně pro účastníka, a proto musí být napsaná tak, aby jí účastník rozuměl, aby obsahovala reálné a pozitivní informace, na kterých se dá stavět budoucí kariéra, aby to byl informačně hodnotný dokument, na jehož obsahu se účastník podílel, aby měl proč si jej založit a vracet se k němu.

⁶ Kariérový plán je soupisem konkrétních a reálných úkolů a činností, které jsou v dané chvíli předvídatelné pro dosažení stanoveného kariérového cíle.

Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky se skládá z následujících částí (vzorová struktura je v příloze č. 3):

a) Identifikační údaje:

- Jméno a příjmení účastníka bilanční diagnostiky, jeho datum narození, bydliště
- Jméno a příjmení poradce bilanční diagnostiky (případně též název firmy, jejímž jménem byla bilanční diagnostika realizována)
- Místo a datum zahájení a ukončení bilanční diagnostiky

b) Zadání zadavatele a zakázka účastníka bilanční diagnostiky

Zadavatel, kterým může být Úřad práce ČR (dále jen ÚP), zaměstnavatel nebo sám účastník uvádí obvykle ve své objednávce souvislosti požadované realizace bilanční diagnostiky. Zde poradce bilanční diagnostiky uvede stručnou charakteristiku tohoto zadání. Pokud je zadavatelem ÚP nebo zaměstnavatel, popíše poradce bilanční diagnostiky také zakázku účastníka (co účastník od bilanční diagnostiky očekával, s jakými otázkami do bilanční diagnostiky vstupoval). V případě, že se během realizace bilanční diagnostiky zakázka účastníka změnila, uvede také zakázku výslednou.

c) Aktuální situace účastníka bilanční diagnostiky

Stručné a srozumitelné informace vztahující se k osobě účastníka a související s jeho situací na trhu práce.

d) Osobní (případně i rodinná) anamnéza účastníka bilanční diagnostiky ve vztahu k jeho pracovnímu zapojení

Uvádějí se pouze základní anamnestické údaje, které mohou ovlivňovat pracovní uplatnění, podnikání či vzdělávání účastníka

e) Vzdělání a dosavadní pracovní kariéra účastníka bilanční diagnostiky

Formální vzdělání a neformálně získané znalosti a dovednosti, profesní historie včetně vztahu k vykonávaným pracovním činnostem, důvody změny povolání nebo zaměstnání, významné události v pracovním životě atd.

f) Zdravotní stav účastníka bilanční diagnostiky

Uvádějí se zdravotní omezení ve vztahu k nárokům preferovaných možností pracovního uplatnění.

g) Objektívni nález (psychologické charakteristiky účastníka bilanční diagnostiky)

Souhrn poznatků z psychologického vyšetření, který má charakter psychologické zprávy. Zjištění jsou psaná jazykem, kterému daný účastník rozumí, a jsou laděná pozitivně. Důraz je kladen na informace, které účastníkovi pomáhají orientovat se ve svých předpokladech pro optimální uplatnění na trhu práce a v možnostech svého dalšího rozvoje.

h) Závěr a doporučení pro účastníka bilanční diagnostiky

Závěr je shrnutím nejdůležitějších zjištění. Doporučení vychází z těchto zjištění s ohledem na účastníkovu zakázku. Závěr a doporučení jsou laděny pozitivně, jejich cílem je motivovat účastníka k hledání optimálního pracovního uplatnění a k případnému dalšímu vzdělávání.

i) **Doporučení pro zadavatele bilanční diagnostiky**

Doporučení pro zadavatele by mělo mít konkrétní obsah a být v souladu s doporučením pro účastníka. S doporučením pro zadavatele by měl být seznámen nejen jeho adresát, tj. zadavatel, ale také účastník, kterého se toto doporučení týká. Účastník by měl znát i důvody, proč jsou jednotlivá opatření do doporučení pro zadavatele zařazena.

Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky musí být opatřena datem, plným jménem a vlastnoručním podpisem poradce bilanční diagnostiky.

Komplexní závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky je majetkem účastníka bilanční diagnostiky, její výtisk předává účastníkovi poradce bilanční diagnostiky. Účastník podepisuje, že s komplexní závěrečnou zprávou, s jejími závěry a doporučeními souhlasí a že výtisk této zprávy převzal.

B) Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky

Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky je určena zadavateli. Nesmí obsahovat informace o účastníkovi důvěrného charakteru, jejichž zveřejnění by mohlo účastníka poškodit, ledaže by účastník uvedení těchto informací požadoval.

Závěrečná zpráva pro zadavatele musí obsahovat minimálně následující položky (vzor je v příloze č. 4):

a) **Identifikační údaje**

Viz komplexní závěrečná zpráva.

b) **Zadání**

Souvislosti požadované realizace bilanční diagnostiky uvedené v objednávce zadavatele.

c) **Aktuální situace účastníka bilanční diagnostiky**

Údaje vybrané z Komplexní závěrečné zprávy určené pro účastníka (bez citlivých dat a informací, které účastník označí za důvěrné)

d) **Vzdělání / kvalifikace, praxe a hlavní kompetence účastníka bilanční diagnostiky**

Stručné shrnutí informací o vzdělání a praxi účastníka, o jeho osobnostních předpokladech, znalostech a dovednostech, které se vztahují k preferovaným možnostem jeho dalšího pracovního uplatnění a případnému dalšímu vzdělávání

e) **Závěr a doporučení pro účastníka bilanční diagnostiky**

Viz komplexní závěrečná zpráva.

f) Doporučení pro zadavatele bilanční diagnostiky

Viz komplexní závěrečná zpráva.

Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky pro zadavatele opatřená datem, plným jménem poradce bilanční diagnostiky a jeho vlastnoručním podpisem je se souhlasem účastníka předána zadavateli. Účastník podepisuje, že byl s touto závěrečnou zprávou seznámen a že s jejím předáním zadavateli souhlasí.

Minimální standard pro zpracování Závěrečné zprávy pro zadavatele musí odpovídat vzoru zařazenému v příloze č. 4, resp. zahrnovat všechny oddíly obsažené v tomto vzoru.

C) Závěrečný individuální rozhovor poradce a účastníka

Závěrečný individuální rozhovor poradce a účastníka týkající se obou výše popsaných zpráv je součástí bilanční diagnostiky a měl by na něj být vyčleněn odpovídající čas (viz dále kapitola III a příloha č. 5). Poradce bilanční diagnostiky si zvolí vhodnou formu uchování potvrzení o převzetí dokumentů, které účastníkovi předává.

D) Závěrečný společný rozhovor se zástupcem zadavatele

Pokud je zadavatelem bilanční diagnostiky ÚP, zaměstnavatel nebo jakýkoli jiný subjekt než účastník sám, je součástí výstupů z bilanční diagnostiky také závěrečný společný rozhovor účastníka bilanční diagnostiky, poradce bilanční diagnostiky a zástupce zadavatele. Je-li zadavatelem ÚP, účastní se závěrečného společného rozhovoru ten jeho zaměstnanec (poradce pro zprostředkování nebo speciální poradce), který bude s příslušným účastníkem bilanční diagnostiky realizovat následné poradenské činnosti. Písemným podkladem pro závěrečný společný rozhovor je Závěrečná zpráva z bilanční diagnostiky určená pro zadavatele. Obsahem tohoto rozhovoru je shrnutí průběhu a výsledků realizované bilanční diagnostiky včetně zpětné vazby účastníka a poradce.

III ČASOVÁ DOTACE NA REALIZACI BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Bilanční diagnostika je časově poměrně náročný proces a dotace na její realizaci je proto důležitým údajem při uzavírání dohody mezi jejím zadavatelem a poradcem, který ji bude realizovat. Délka realizace bilanční diagnostiky se odvíjí nejen od zadání zadavatele, ale především od zakázky účastníka. Čím konkrétnější je účastníková zakázka, tím lépe lze stanovit potřebné nástroje sběru informací, jejich analýzy a interpretace a obvykle se i snáze dojde k optimálnímu řešení. Pokud si není účastník jistý, co vlastně chce a zakázka je nejasná, nebo je-li situace komplikovaná např. zdravotním postižením, je i sběr informací, práce s nimi a hledání optimálního řešení složitější a časově náročnější.

Celková časová dotace na bilanční diagnostiku zahrnuje počet hodin věnovaných práci poradce s účastníkem (skupinová činnost, individuální rozhovory a závěrečný společný rozhovor) a dále hodin potřebných pro samostatnou práci poradce. Samostatná práce účastníka v období mezi jednotlivými skupinovými a individuálními setkáními se do této časové dotace nezapočítává. Pravidla, ze kterých je odvozeno dále uvedené vymezení časové dotace na bilanční diagnostiku, jsou uvedena v příloze č. 5.

Standardní časová dotace pro práci poradce bilanční diagnostiky s účastníkem bilanční diagnostiky (dále jen „přímá práce“) je 16 hodin na 1 účastníka. Tato časová dotace zahrnuje skupinovou činnost, individuální rozhovory poradce s účastníkem (vstupní, diagnostický, poradenský a závěrečný) a závěrečný společný rozhovor poradce, účastníka a zadavatele. V ojedinělých případech lze časovou dotaci na přímou práci rozšířit až na 19 hodin, případně zkrátit až na 13 hodin, v závislosti na charakteru a složitosti účastníkovy/zadavatelovy zakázky. Rozsah skupinové činnosti by neměl tvořit více než cca 60% časové dotace na přímou práci, tj. pokud přímá práce vyžaduje 16 hodin, skupinová činnost by rozhodně neměla přesáhnout 10 hodin. Časová dotace na závěrečný individuální rozhovor poradce s účastníkem je 0,5-2 hodiny, časová dotace na závěrečný společný rozhovor účastníka, poradce a zadavatele 0,5-1 hodina; tyto hodiny jsou započítávány do individuální práce poradce s účastníkem.

Standardní časová dotace na samostatnou práci poradce bilanční diagnostiky (dále jen „nepřímá práce“) je 6 hodin na 1 účastníka. Může být však i kratší nebo delší (5–7 hodin) v závislosti na komplikovanosti účastníkovy zakázky a na dalších souvisejících faktorech. Nepřímá práce zahrnuje zejména výběr a přípravu vhodných diagnostických metod a informačních materiálů, přípravu scénáře skupinových činností a individuálních rozhovorů, přípravu úkolů pro samostatnou práci účastníka realizovanou mezi jednotlivými setkáními poradce s účastníkem, vyhodnocení diagnostických metod a interpretaci získaných výsledků, diagnostickou úvahu a přípravu závěrečných zpráv.

Standardní celková časová dotace na realizaci bilanční diagnostiky zahrnující přímou i nepřímou práci poradce bilanční diagnostiky je tedy **22 hodin na 1 účastníka**. Tato časová dotace se v závislosti na zadání zadavatele a složitosti účastníkovy zakázky může zvýšit nebo snížit, nikdy by však neměla být nižší než 18 hodin.

Časová dotace na samostatnou práci účastníka v období mezi jednotlivými skupinovými setkáními a individuálními rozhovory s poradcem není stanovována, její rozsah vyplývá z charakteru a náročnosti účastníkovy zakázky, z jeho možností, dříve získaných kompetencí atd.

Maximální doba trvání bilanční diagnostiky pro jednu skupinu účastníků je 2 měsíce od termínu prvního setkání poradce s účastníkem/účastníky do termínu závěrečného společného rozhovoru účastníka, poradce a zadavatele. Nejvyšší počet účastníků v jedné skupině je 10 osob.

IV PŘEDPOKLADY PRO REALIZACI BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

1 Kvalifikační a další standardy poradce bilanční diagnostiky⁷

Poradce bilanční diagnostiky musí splňovat následující **kvalifikační standardy**:

- Absolvent vysokoškolského magisterského studijního programu v oboru psychologie akreditovaného podle vysokoškolského zákona.
- Praxe v psychologické diagnostice a poradenství v rozsahu nejméně tří let.
- Dovednosti v oblasti bilanční diagnostiky, které je možné prokázat osvědčením o absolvování kurzu *Odborná příprava pro poskytování bilanční diagnostiky* poskytovaného subjektem, který se podílí na tvorbě a revizích Metodiky bilanční diagnostiky, nebo osvědčením o vykonání ústní zkoušky před tímto subjektem prokazující kompetence v rozsahu uvedeného kurzu.

Další standardy kvality poradce bilanční diagnostiky:

- Legální vlastnictví diagnostických nástrojů, které pro bilanční diagnostiku využívá.
- Pravidelná a aktivní účast na dalším vzdělávání v oblastech vztahujících se k otázkám bilanční diagnostiky.
- Respektování Metodiky bilanční diagnostiky.
- Respektování Etického kodexu psychologické profese (viz <https://cmpsy.cz/files/EK/Eticky-kodex-psychologicke-profese-12-2017.pdf>)
- Další kritéria a standardy viz příloha č. 7.

2 Nástroje pro bilanční diagnostiku

Hlavním nástrojem bilanční diagnostiky je rozhovor s účastníkem. V etapě sběru informací jsou dále systematicky používány psychodiagnostické nástroje (standardizované i nestandardizované), softwarové vybavení, autodiagnostické metody atd. Nezbytnou podmínkou je, aby všechny používané nástroje byly prokazatelně nabyté legální cestou a používala je jen osoba, která je k tomu účelu specificky vzdělána a vyškolená.

Diagnostické nástroje je třeba vybírat s ohledem na zakázku účastníka i na jeho schopnost splnit požadované zadání. Výběr psychodiagnostických nástrojů je tedy na profesní odpovědnosti poradce, je však třeba, aby nejméně jeden z použitých psychodiagnostických nástrojů byl zaměřen speciálně na zjištění bazální struktury a dynamiky seberegulace, integrovanosti a psychické odolnosti účastníka, tj. postihoval osobnostní předpoklady odolnosti či selhávání ve vztahu k pracovním nárokům, sociálním či jiným interakčním souvislostem a vlivům, které na něj působí. Stručný popis diagnostických nástrojů doporučených pro bilanční diagnostiku je obsahem přílohy č. 2.

3 Vedení dokumentace o účastnících bilanční diagnostiky

Dokumentace o účastnících bilanční diagnostiky obsahuje údaje, které jsou chráněny podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Osobní údaje jsou zpracovávány v listinné a elektronické podobě v rozsahu nezbytně nutném pro realizaci bilanční diagnostiky a vypracování závěrečných zpráv.

Dokumentace obsahuje zejména:

- prohlášení účastníka o tom, že jeho aktuální psychický stav umožňuje účastnit se bilanční diagnostiky (viz příloha č. 1),
- účastníkem podepsaný souhlas se zpracováním jeho osobních údajů včetně stanovení doby, po kterou mohou být tyto údaje uchovávány; formulář souhlasu se zpracováním osobních údajů obsahuje informaci o tom, že účastník má právo tento svůj souhlas kdykoli odvolat (viz příloha č. 1),
- všechny důležité poznatky o účastníkovi shromážděné v průběhu realizace bilanční diagnostiky včetně poznatků získaných prostřednictvím psychodiagnostických metod,
- kopii Komplexní závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky a doklad o souhlasu účastníka s Komplexní závěrečnou zprávou a o jejím převzetí (viz příloha č. 3),
- kopii Závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky pro zadavatele s podpisem účastníka potvrzujícím seznámení s textem této zprávy a souhlas s jejím předáním zadavateli (viz příloha č. 4).

Poradce uchovává po dobu platnosti souhlasu účastníka se zpracováním jeho osobních údajů:

- prohlášení účastníka, že jeho aktuální psychický stav umožňuje účastnit se bilanční diagnostiky a souhlas účastníka se zpracováním jeho osobních údajů (případně kopie těchto dokumentů),
- poznatky o účastníkovi shromážděné v průběhu bilanční diagnostiky
- kopie obou závěrečných zpráv.

Všechny dokumenty o účastnících bilanční diagnostiky jsou uchovávány bezpečně uložené a chráněné před zneužitím třetími osobami. Po vypršení platnosti souhlasu účastníka bilanční diagnostiky se zpracováním jeho osobních údajů je poradce bilanční diagnostiky povinen veškeré dokumenty o účastníkovi skartovat.

4 Konzultační prostory a technické zázemí

Prostředí, ve kterém se odehrávají skupinové činnosti a individuální rozhovory, ovlivňuje jejich průběh, pocit bezpečí a komfort všech aktérů. Je proto nezbytné je realizovat v dostatečně velkých a příjemných prostorách, které vyhovují obecně závazným hygienickým a požárními normám (zejména zákonům o ochraně veřejného zdraví a o požární ochraně v platném znění). Neméně důležité je zajistit informační bezpečnost: důvěrné informace sdělované účastníky by neměly slyšet třetí osoby a dokumentace o účastnících by měla být zabezpečena v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů a s Obecným nařízením o ochraně osobních údajů (*GDPR*).

Po dohodě se zadavatelem bilanční diagnostiky může poradce poskytovat účastníkovi bilanční diagnostiky individuální rozhovory také on-line. Podmínky pro takto poskytované individuální rozhovory stanovuje zadavatel bilanční diagnostiky tak, aby byla zajištěna důvěrnost sdělovaných informací a bezpečnost osobních údajů účastníka.

V KVALITA V POSKYTOVÁNÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Realizace bilanční diagnostiky vyžaduje dodržování této Metodiky. Kvalifikační a další standardy kvality poradce bilanční diagnostiky jsou uvedeny v části IV, kapitole 1 této Metodiky a podrobněji rozpracovány v příloze č. 7.

1 Zpětná vazba od účastníků bilanční diagnostiky

Součástí systému kvality je zjišťování zpětné vazby od účastníků, které zabezpečuje poradce bilanční diagnostiky. K tomuto účelu je doporučeno využívat jednotný hodnotící dotazník (viz příloha č. 6), který umožňuje porovnání výsledků a zvyšování validity zjištění zaměřených na mapování potřeb účastníků bilanční diagnostiky obecně i potřeb specifických skupin účastníků. Hodnotící dotazník je předkládán všem účastníkům po absolvování bilanční diagnostiky.

2 Zpětná vazba od zadavatelů

Získávání zpětné vazby od zadavatelů bilanční diagnostiky je neméně důležité. Poradce bilanční diagnostiky zde obvykle nevyužívá formy hodnotícího dotazníku, ale osobního kontaktu. Zjišťuje zejména, jak zadavateli vyhovuje rozsah a forma závěrečných zpráv o účastnících (např. z hlediska plánování následných procesů navazujících na bilanční diagnostiku), jaké další informace o účastnících by zadavatel případně považoval za potřebné, konzultuje podmínky případných společných závěrečných rozhovorů účastník–zadavatel–poradce apod.

3 Řešení stížností a podnětů

Stížnosti na kvalitu bilanční diagnostiky jsou podávány zadavateli bilanční diagnostiky; tím není dotčena možnost podat stížnost v souladu s právními předpisy. Nesouhlasí-li osoba, která stížnost podala (dále stěžovatel) s vyřízením své stížnosti zadavatelem, může podat stížnost orgánu nadřízenému tomuto zadavateli. Zároveň uvede důvody svého nesouhlasu s vyřízením stížnosti zadavatelem. Stížnost musí vždy obsahovat jméno, příjmení a adresu (případně telefonní kontakt a e-mail) stěžovatele. Podrobnosti k podávání stížností a postup při jejich vyřizování upravují právní předpisy a předpisy zadavatele.

S podněty týkajícími se kvality bilanční diagnostiky je možné se obracet na Výkonný výbor Asociace bilanční diagnostiky, z.s., a to písemně na doručovací adresu této Asociace, nebo elektronickou poštou na kontaktní e-mail (uvedený na webu Asociace <https://www.asociace-bilancni-diagnostiky.cz/>). Podněty chápe Asociace jako jeden ze zdrojů rozvoje a zlepšování kvality bilanční diagnostiky.

POUŽITÁ LITERATURA

- BANDURA, A. *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: W.H. Freeman. 1997.
- BLATNÍKOVÁ, M. *Profesní orientace a volba povolání*. Pracovní materiál. MPSV. Bez uvedení data.
- BOLLES, R.N, *The 1999 What color is your parachute?* Ten speed press. ISBN 1-58008-008-1. Berkley, California. 1999.
- FREIBERGOVÁ, Z. a kol. *Metodika bilanční diagnostiky*. Národní vzdělávací fond. Praha. 2012.
- FREIBERGOVÁ, Z. *Informačně-poradenské služby veřejných služeb zaměstnanosti podporující pracovní uplatnění občanů: popis stávajícího a návrh nového modelu*. Praha : Národní vzdělávací fond, 2008
- FREIBERGOVÁ, Z. *Metodika poradenského procesu realizovaného s uchazeči o zaměstnání na Úřadu práce České republiky*. Národní vzdělávací fond. Praha. 2013
- GABURA, J., PRUŽINSKÁ, J. *Poradenský proces*. Praha: SLON, 1995.
- IVEY, ALLEN E. *International interviewing and counselling: Facilitating client development in a multicultural society*. Brooks/Cole. 2003.
- KRÁL, J. *Definování poradenství*. Studijní text. CEPÁK. 2007
- KRÁL, J. *Změny psychického stavu nezaměstnaných*. Výzkumná studie. Praha: MPSV. 2008
- KRÁL, J., OPOČENSKÝ, J. *Následné Poradenské Procesy Navazující Na Bilanční Diagnostiku. Metodická pomůcka*. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 2001.
- KRÁL, J., OPOČENSKÝ, J., EKRT, J. *Využití bilanční diagnostiky v ekonomické praxi. Metodická příručka pro lektora*. Interní pracovní materiál služeb zaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 2001.
- LAW, B., WATTS A. G. *The dots analysis*. National Institute for Careers Education and Counselling. The Career-Learning NETWORK. 2003.
- LAZAROVÁ, B. *Poradenské strategie a teorie osobnosti. Teoretický základ*. Učební text k předmětu krizově-intervenční kompetence učitelů. Masarykova univerzita. Brno.
- LUDEWIG, K. *Systemická terapie*. Praha: Pallata, 1994. IN: ZATLOUKAL, L. *Práce se zakázkami v psychoterapii a poradenství – systemický přístup*. Sociální práce 2008, 3, s. 82 – 93.
- MAŘÍKOVÁ, P. a kol. *Bilanční diagnostika v České republice 2013. Mezinárodní spolupráci k inovacím a kvalitě*. 1. vyd. Praha: Středisko podpory poradenských služeb Národního vzdělávacího fondu, o.p.s., 2013.
- MIKŠÍK O. (2001), *Přehled diagnostikovaných osobnostních proměnných v baterii DIAROSWIN*, DIAROS. Praha.
- MOHAUPT, Z., FREIBERGOVÁ, Z., PENCOVÁ, M. *Metodika poradenské práce pro DPV*. Projekt Informačně poradenský systém. Gradua Cegos. Praha. 2008.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

NILSSON, P., AKERBLOM, P. *Kariérové poradenství pro život. Poradenská metoda budoucnosti*. Národní vzdělávací fond, o.p.s., NISP, Praha 2002.

OPOČENSKÝ, J. *Analýza a návrh koncepce poradenství na úřadech práce* (podkladový materiál pro KA č. 6 projektu ITP). Praha: Národní vzdělávací fond, 2007.

OPOČENSKÝ, J., KRÁL, J. *Informace o možnostech využití bilanční diagnostiky pro potřeby úřadu práce*. Projekt GK MPSV-01-51/01. Kolín. 2001. IN: MAŘÍKOVÁ, P. a kol: *Bilanční diagnostika v České republice 2013. Mezinárodní spoluprací k inovacím a kvalitě*. 1. vyd. Praha: Středisko podpory poradenských služeb Národního vzdělávacího fondu, o.p.s., 2013.

OPOČENSKÝ, J., KRÁL, J. *Odborný modul kurzu bilanční diagnostiky. Metodická příručka pro lektory*. Interní pracovní materiál služeb zaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 2001.

OPOČENSKÝ, J., KRÁL, J. *Výběr klientů pro bilanční diagnostiku. Metodická příručka pro lektory*. Interní pracovní materiál služeb zaměstnanosti. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha, 2001.

PAUKNEROVÁ, D. a kol. *Manuál vysokoškolského profesního poradce: pracovní postupy. Vysoká škola ekonomická v Praze*. Nakladatelství Oeconomika. Praha, 2009.

PEAVY V. R. (1984), *Poradenství pro dospělé s cílem učinit rozhodnutí*, Institut pro psychologický výzkum inc., Kapitola 4, Empaticky vyslechnout: úvodní úvaha str. 80 až 156.

POULIN Daniel, MICHAUD Diane (2005), *Místo bilanční diagnostiky v práci poradce zaměstnatelnost*. Referenční dokument pro školení poradců. (O.C.C.O.P.P.Q.).

Příručky k vybraným psychodiagnostickým nástrojům (vydavatelé Testcentrum-Hogrefe a Psychodiagnostika, s.r.o)

ROGERS, C. R. (1942) *Counseling and psychotherapy*. Boston, MA, Houghton Mifflin.

ROGERS, C.R. (1951) *Client-centred therapy: its current practice, implications, and theory*. Boston, MA, Houghton Mifflin.

ROGERS, C.R. et.al. (1967) *The Therapeutic Relationship and its Impact*. Madison, University of Wisconsin Press.

SAVICKAS, M. L. (2005). *The theory and practice of career construction*. IN: R. W. Lent & S. D. Brown (Eds.). *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 42-70). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons

Standardy pro pedagogické a psychologické testování. Praha 2001. Testcentrum. ISBN 8086471-07-1.

SVOBODA, J. *Poradenský dialog. Vedení poradenského rozhovoru a poradenské skupiny*. 1. vydání. Triton. Praha. 2012. ISBN 978-80-7387-590-9.

Usnesení vlády České republiky ze dne 23. 6. 1999 č. 640 o opatřeních na podporu zaměstnanosti osob obtížně umístitelných na trhu práce (se zřetelem na příslušníky romské komunity).

VENDEL, Š. *Kariérní poradenství*. Grada Publishing Praha, 2008, ISBN 978-80-247-1731-9.

Vyhláška č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

WARR, P. B. *Jobs and job-holders: Two sources of happiness and unhappiness*. In S. A. David, I. Boniwell, and A. C. Ayers (eds.), *The Oxford Handbook of Happiness* (pp.733-750). Oxford: Oxford University Press. 2003. Dostupné na <http://www.shef.ac.uk/management/staff/warr> <9.9.2013>

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

ZATLOUKAL, L. *Přístup zaměřený na řešení – stručný úvod*. Dostupné na <http://www.dalet.cz> <10.10.2013>.

ZATLOUKAL, L., HAVLÍK, M., ŠOTOLA, J., DOLEČEK, Z. *Komplexní posuzování potřeb klientů v rámci poradenského rozhovoru z hlediska přístupu zaměřeného na řešení*. Sociální práce 11, 2011, 81-92.

VÝCHOZÍ LITERATURA

FREIBERGOVÁ, Z., SLAVÍKOVÁ, I., KRÁL, J., OPOČENSKÝ, J. *Metodika bilanční diagnostiky*. Certifikovaná metodika MPSV č.j. 2015/66211-312. Praha. 2015. Vydáno jako příloha Instrukce náměstka pro řízení sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek MPSV č. 11/2016 *Realizace bilanční diagnostiky ve veřejných službách zaměstnanosti*

FREIBERGOVÁ, Z. a kol. *Metodika bilanční diagnostiky*. Národní vzdělávací fond. Praha. 2012.

MAŘÍKOVÁ, P. a kol. *Bilanční diagnostika v České republice 2013. Mezinárodní spoluprací k inovacím a kvalitě*. 1. vyd. Praha: Středisko podpory poradenských služeb Národního vzdělávacího fondu, o.p.s., 2013.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Doporučená struktura prohlášení účastníka před realizací bilanční diagnostiky

Příloha č. 2: Stručný popis psychodiagnostických metod doporučených pro bilanční diagnostiku

Příloha č. 3: Vzor Komplexní závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky

Příloha č. 4: Vzor Závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky pro zadavatele

Příloha č. 5: Časová dotace jednotlivých aktivit bilanční diagnostiky

Příloha č. 6: Dotazník pro hodnocení bilanční diagnostiky po jejím ukončení

Příloha č. 7: Kritéria a standardy kvality poradce bilanční diagnostiky

Příloha č. 1: Doporučená struktura prohlášení účastníka před realizací bilanční diagnostiky

PROHLÁŠENÍ ÚČASTNÍKA PŘED REALIZACÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

ÚČASTNÍK BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Jméno, příjmení, titul:

Datum narození:

Bydliště:

POSKYTOVATEL BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Jméno, příjmení a titul poradce bilanční diagnostiky⁷:

Zadavatel⁸:

Prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o cíli a způsobu realizace bilanční diagnostiky a že jsem informacím porozuměl/a.

Současně prohlašuji, že souhlasím s psychologickým vyšetřením, které je součástí bilanční diagnostiky.

Beru na vědomí, že výsledky bilanční diagnostiky budou považovány za citlivé údaje podle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) a v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Souhlasím, aby tyto údaje byly zpracovány a uchovány pro dobu nezbytnou k realizaci bilanční diagnostiky.

Prohlašuji, že jsem byl/a seznámen/a se svým právem na přístup k informacím podle Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) a v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

V Dne

Podpis

⁷ Psycholog, který bilanční diagnostiku s účastníkem realizuje (poradce BDg).

⁸ Název instituce, která bilanční diagnostiku pro účastníka objednala.

Příloha č. 2: Stručný popis psychodiagnostických metod doporučených pro bilanční diagnostiku

1) Vybrané moduly testové baterie DIAROS

SPARO – představuje základní nástroj diagnostické baterie DIAROS. SPARO je standardizovaný dotazník, který zjišťuje bazální strukturu a dynamiku autoregulace, integrovanosti a psychické odolnosti člověka. Bylo prokázáno, že jeho prostřednictvím lze postihnout osobnostní předpoklady odolnosti či selhávání ve vztahu k pracovním nárokům, sociálním či jiným interakčním souvislostem a vlivům, které na člověka působí.

SIPO – standardizovaný dotazník zaměřený na zjišťování interpersonálních tendencí, potřeb či hodnotové orientace ve vztahu k lidem, s nimiž je člověk v reálném interakčním vztahu v rozmanitých životních, situačních, pracovních, rodinných či jiných sociálně exponovaných kontextech.

SUPSO – standardizovaný dotazník zjišťující subjektivní prožívání i vnější projevy psychických stavů. Jednotlivými měřeními komponentami dotazníku jsou pohoda, činnost, sklíčenost, úzkostnost, deprese, rozlada a impulzivita.

DUSIN – standardizovaný dotazník zaměřený na zjišťování míry životní spokojenosti člověka ve vztahu k základním oblastem běžného života rozděleným do sedmi kategorií (materiální zabezpečení, kulturní vyžití, práce, rodina, zdraví, sociální vztahy v různých interakčních kontextech, základní existenciální momenty).

2) Standardizované testy obecných a specifických schopností důležitých pro celkové posouzení předpokladů pro výkon některých profesí

- Ravenovy progresivní matice - jednodimenzionální neverbální test rozumových schopností vycházející z pojetí inteligence jako obecné schopnosti usuzovat, odhalovat vzájemné souvislosti a vyvozovat vztahy (tedy inteligence jako faktoru „g“).
- Test struktury inteligence IST - komplexní test rozumových schopností pro individuální i skupinové použití; měří verbální, numerickou a figurální inteligenci a celkovou úroveň rozumových schopností. Poslední verze - IST 2000-R má oproti předchozím verzím navíc i druhou část zaměřenou na zjišťování znalostí (verbálně, numericky a figurálně kódovaných) a umožňuje tak i rozlišení fluidní a krystalické inteligence. IST 2000-R také umožňuje testovat zvláště krátkodobou paměť, což lze u některých účastníků bilanční diagnostiky účelně využít.
- Vídeňský maticový test (VMT) – jednodimenzionální neverbální test rozumových schopností, vycházející podobně jako Ravenův test z teorie inteligence jako faktoru „g“. Je určen zejm. pro nadprůměrnou až průměrnou populaci.
- Test intelektového potenciálu (TIP) – jednodimenzionální neverbální test, který hodnotí schopnost odvozovat vztahy mezi symboly s minimalizací vlivu prostorového

faktoru. Měří fluidní inteligenci nezávislou na vzdělání a je určen zejména pro podprůměrnou až průměrnou populaci.

- Test pozornosti d2 – test, který zjišťuje tempo a pečlivost pracovního výkonu při rozlišování podobných vizuálních podnětů (při diskriminaci detailů) a umožňuje tak posouzení individuálního výkonu pozornosti a koncentrace.

3) Standardizované nástroje pro diagnostiku profesních charakteristik osobnosti a motivace k pracovnímu výkonu:

- Bochumský osobnostní dotazník – BIP (inventář profesních charakteristik osobnosti) je orientován na diagnostiku osobnostních předpokladů, které jsou rozhodující pro úspěch v zaměstnání. Celkem 14 dimenzí osobnosti je přiřazeno ke čtyřem různým oblastem profesních předpokladů, kterými jsou Profesní orientace, Pracovní chování, Sociální kompetence a Psychická konstituce.
- Dotazník motivace k výkonu – LMI je zaměřen na zjišťování charakteristik, které se podílejí na motivaci k výkonu v praktickém profesním kontextu. Skládá se ze 17 dimenzí (škál), kterými jsou vytrvalost, kompenzační úsilí, dominance, hrdost, angažovanost, ochota učit se, důvěra v úspěch, preference obtížnosti, flexibilita, samostatnost, flow, sebekontrola, nebojácnost, orientace na status, internalita, soutěživost a cílevědomost.
- Dotazník volby povolání a plánování profesní kariéry – DVP je založen na porovnání vlastních zájmů a schopností účastníka bilanční diagnostiky s nabídkou a s možnostmi pracovních příležitostí. Základem koncepce dotazníku je šest kódových typů pracovních činností dle J. Hollanda (RIASEC).

4) Standardizované dotazníky zaměřené na zjišťování obecnějších charakteristik osobnosti

- NEO pětifaktorový osobnostní inventář (NEO FFI) a NEO osobnostní inventář (NEO-PI-R) – dotazníky založené na pětifaktorovém modelu osobnosti a poskytující údaje o tzv. Velké pětce (Big Five), tj. pěti obecných a široce pojatých dimenzích osobnosti, kterými jsou Neuroticismus, Extraverze, Otevřenost vůči zkušenostem, Přívětivost a Svědomitost.
- Eysenckovy dotazníky – vycházejí z teorie osobnosti, která popisuje strukturu temperamentu prostřednictvím tří dimenzí, o nichž předpokládá, že jsou vzájemně nezávislé (extroverze, neuroticismus a psychoticismus, resp. zatvrzelost). Eysenckův osobnostní dotazník (EOD) umožňuje sledovat dvě nezávislé dimenze – extroverzi (versus introverzi) a neuroticismus (emocionální labilitu versus stabilitu) a dále L škálu či škálu sociální žádoucnosti (tendence jevit se v lepším světle). Eysenckův revidovaný dotazník (EPQ-R) pracuje se všemi třemi dimenzemi a jeho výsledky jsou interpretovány v šesti škálách (extroverze versus introverze, zatvrzelost versus superegokontrola, emocionální labilita versus emocionální stabilita, vysoké versus nízké L, vysoká versus nízká návykovost a vysoký versus nízký sklon ke kriminalitě).

5) Projektivní metody

- Nedokončené věty – slovně asociační technika, která má řadu variant; pro bilanční diagnostiku je vhodná verze Sackse a Levyho (60 nedokončených vět, které lze při vyhodnocování rozdělit

do 15 oblastí, např. vztah k rodině, k autoritám, k vlastní minulosti, budoucnosti, schopnostem apod.)

- Baum test (test kresby stromu) – jedna z obecně nejvyužívanějších kresebných projektivních technik; kresba ovocného stromu může vypovídat např. o emocionální zralosti, poruchách v emocionální či sociální oblasti i různých dalších charakteristikách dynamiky osobnosti. Hodnocena je řada znaků celku i detailů kresby.
- Lüscherův barvový test – pracuje s preferencemi a odmítnutími určitých barev, které jsou testovanému člověku předkládány. Je obvykle používán jako doplňková technika, může poskytnout představu spíše o aktuálním psychickém či psychosomatickém stavu, resp. o emočním ladění testovaného.

6) Analýza produktů

Produktem je jakýkoli výtvar, ať už je vytvořen záměrně nebo vznikl bezděčně. Analyzovány bývají životopisy, záznamy snů, písmo obecně, literární či výtvarná díla, automatické „čmárání“, které lidé produkují např. při schůzích, deníky, dopisy aj. produkty, pokud jsou relevantní z hlediska cíle realizované bilanční diagnostiky (s ohledem na zakázku účastníka). Podobně jako v případě pozorování či diagnostického rozhovoru se jedná o kvalitativní metodu, pro usnadnění záznamu a strukturaci dat se doporučuje sestavovat si konkrétní záznamové archy.

7) Sebehodnotící metody

Při bilanční diagnostice jsou používány standardizované i nestandardizované dotazníky, pracovní listy aj. nástroje sebehodnocení účastníka ve smyslu jeho představy o vlastních schopnostech, nadání a efektivitě ve vztahu k různým oblastem běžného, zejména však pracovního života. Většinou se jedná o metody připravené tak, aby si je účastník bilanční diagnostiky mohl vyhodnotit a interpretovat sám. Jsou proto užívány i pro samostatnou práci (mohou být např. zadávány jako „domácí úkol“).

KOMPLEXNÍ ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Zpráva je určena výhradně pro účastníka

ÚČASTNÍK BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Jméno, příjmení, titul:

Datum narození:

Bydliště:

POSKYTOVATEL BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Poradce bilanční diagnostiky (jméno, příjmení a titul psychologa, který bilanční diagnostiku realizoval, případně též název firmy, jejímž jménem byla bilanční diagnostika realizována):

Zadavatel (název instituce, která bilanční diagnostiku pro účastníka objednala):

REALIZACE BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Datum zahájení a ukončení:

Místo:

ZADÁNÍ ZADAVATELE A ZAKÁZKA ÚČASTNÍKA

Stručný souhrn zadání ze strany zadavatele bilanční diagnostiky (uvádí se pouze v případě, je-li zadavatelem jiný subjekt než účastník sám).

Charakteristika zakázky účastníka (co účastník od bilanční diagnostiky očekával, s jakými otázkami do bilanční diagnostiky vstupoval). V případě, že se během realizace bilanční diagnostiky zakázka účastníka změnila, uvede se zde také zakázka výsledná.

AKTUÁLNÍ SITUACE ÚČASTNÍKA:

Stručné a srozumitelné informace vztahující se k osobě účastníka a související s jeho situací na trhu práce.

OSOBNÍ A RODINNÁ ANAMNÉZA ÚČASTNÍKA:

Pouze základní anamnestické údaje, které mohou ovlivňovat pracovní uplatnění, podnikání či vzdělávání účastníka.

VZDĚLÁNÍ A DOSAVADNÍ PRACOVNÍ KARIÉRA ÚČASTNÍKA:

Formální vzdělání a neformálně získané znalosti a dovednosti, profesní historie včetně vztahu k vykonávaným pracovním činnostem, důvody změny povolání nebo zaměstnání, významné události v pracovním životě atd.

ZDRAVOTNÍ STAV ÚČASTNÍKA:

Zdravotní omezení ve vztahu k nárokům preferovaných možností pracovního uplatnění.

OBJEKTIVNÍ NÁLEZ

Souhrn poznatků z psychologického vyšetření, který má charakter psychologické zprávy. Zjištění jsou psaná jazykem, kterému daný účastník rozumí, a jsou laděná pozitivně. Důraz je kladen na informace, které účastníkovi pomáhají orientovat se ve svých předpokladech pro optimální uplatnění na trhu práce a v možnostech svého dalšího rozvoje.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ PRO ÚČASTNÍKA:

Shrnutí nejdůležitějších zjištění a doporučení vycházející z těchto zjištění s ohledem na zakázku účastníka.

DOPORUČENÍ PRO ZADAVATELE:

Doporučení s konkrétním obsahem, které je v souladu s doporučením pro účastníka.

Jméno a příjmení poradce bilanční diagnostiky, podpis, datum

Převzetí komplexní závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky

Tato zpráva se mnou byla projednána, souhlasím s jejími závěry a doporučeními a potvrzuji její převzetí.

Jméno a příjmení účastníka, podpis, datum

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

Zpráva je určena pro zadavatele.

ÚČASTNÍK BILANČNÍ DIAGNOSTIKY:

Viz komplexní závěrečná zpráva

POSKYTOVATEL BILANČNÍ DIAGNOSTIKY:

Viz komplexní závěrečná zpráva

REALIZACE BILANČNÍ DIAGNOSTIKY:

Viz komplexní závěrečná zpráva

ZADÁNÍ:

Souvislosti požadované realizace bilanční diagnostiky uvedené v objednávce zadavatele.

AKTUÁLNÍ SITUACE ÚČASTNÍKA

Údaje vybrané z komplexní závěrečné zprávy pro účastníka (bez citlivých dat a informací, které účastník označí za důvěrné)

VZDĚLÁNÍ, PRAXE A HLAVNÍ KOMPETENCE ÚČASTNÍKA:

Stručné shrnutí informací o formálním vzdělání a neformálně získaných znalostech a dovednostech účastníka, jeho profesní historii včetně vztahu k vykonávaným pracovním činnostem, důvodech změny povolání nebo zaměstnání, významných událostí v pracovním životě atd.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ PRO ÚČASTNÍKA:

Viz komplexní závěrečná zpráva

DOPORUČENÍ PRO ZADAVATELE:

Viz komplexní závěrečná zpráva

Jméno a příjmení poradce bilanční diagnostiky, podpis, datum

Souhlas s předáním Závěrečné zprávy z bilanční diagnostiky zadavateli

Se Závěrečnou zprávou z bilanční diagnostiky jsem byl/a seznámen/a a souhlasím s jejím předáním zadavateli.

Jméno a příjmení účastníka, podpis, datum

⁹ Minimální standard pro zpracování Závěrečné zprávy pro zadavatele musí odpovídat tomuto vzoru, resp. zahrnovat všechny jeho jednotlivé oddíly.

Příloha č. 5: Časová dotace jednotlivých aktivit bilanční diagnostiky¹⁰

Orientační délka (v hodinách)	Individuální účastník¹¹	Skupina účastníků¹²
1) Navázání kontaktu a specifikace zakázky, zahájení sběru informací		
- Vstupní skupinové činnosti	-	1 – 2 hod
- Vstupní individuální rozhovory	1 – 2 hod	1 hod / 1 účastník
2) Sběr informací o účastníkovi		
- Skupinové testování	-	6 – 7 hod
- Individuální testování a individuální diagnostické rozhovory	8 – 10 hod	1 – 2 hod / 1 účastník
3) Poradenská pomoc účastníkovi		
- Skupinové činnosti	-	-
- Individuální poradenské rozhovory	3 – 4 hod	3 – 4 hod / 1 účastník
4) Konzultace závěrečné zprávy		
- Závěrečný individuální rozhovor s účastníkem	0,5 – 2 hod	0,5 – 2 hod / 1 účastník
- Závěrečný společný rozhovor účastník - poradce - zadavatel	0,5 – 1 hod	0,5 – 1 hod / 1 účastník
Práce psychologa na jednoho účastníka nezapočítaná výše (příprava scénáře a diagnostických nástrojů, vyhodnocení a analýza informací, příprava komplexní závěrečné zprávy a závěrečné zprávy pro zadavatele)	5 – 7 hod	5 – 7 hod / 1 účastník
Celkem	18 – 26 hod	18 – 26 hod / 1 účastník

Maximální doba trvání bilanční diagnostiky pro skupinu 10 účastníků je 2 měsíce od termínu prvního setkání poradce s účastníky do termínu posledního rozhovoru účastníka, poradce a zadavatele. V případě větší či menší skupiny účastníků je možné tuto dobu příslušně prodloužit nebo zkrátit.

Maximální doba trvání individuálně realizované bilanční diagnostiky je 1 měsíc od termínu prvního setkání poradce s účastníkem do termínu posledního rozhovoru účastníka, poradce a zadavatele.

¹⁰ Při tvorbě zadávací dokumentace vychází zadavatel z rozpětí hodin uvedeného v tabulce, může přitom **libovolně kombinovat počty hodin v jednotlivých řádcích tabulky**. Např. bilanční diagnostika pro skupinu účastníků ve standardním rozsahu 22 hodin na 1 účastníka (16 hodin přímé práce + 6 hodin nepřímé práce): Etapa 1 – vstupní skupinové činnosti 2 hodiny, individuální vstupní rozhovory 1 hodina; Etapa 2 – skupinové testování 6 hodin, individuální testování a individuální diagnostické rozhovory 2 hodiny; Etapa 3 – individuální poradenské rozhovory 4 hodiny/1 účastník; Etapa 4 – individuální závěrečný rozhovor s účastníkem 0,5 hodiny, společný závěrečný rozhovor účastník – poradce - zadavatel 0,5 hodiny; práce psychologa na 1 účastníka nezapočítaná výše – 6 hodin.

¹¹ **Individuální účastník** = jedná se o samostatnou zakázku na realizaci bilanční diagnostiky pouze pro jednoho účastníka.

¹² **Skupina účastníků** = jedná se o zakázku na realizaci bilanční diagnostiky pro více účastníků najednou.

HODNOCENÍ BILANČNÍ DIAGNOSTIKY

- 1) Označte na stupnici 1-5 (jako ve škole) míru, do jaké byla bilanční diagnostika přínosná pro:

	<i>vysoký přínos</i>			<i>žádný přínos</i>	
a. Vaši motivaci k práci/studiu	1	2	3	4	5
b. Vaše sebevědomí	1	2	3	4	5

Zde můžete zdůvodnit či upřesnit Vaši odpověď:

.....

.....

.....

- 2) U každé z následujících položek, prosím, vyjádřete míru Vaší spokojenosti (zakroužkováním čísla odpovídajícího Vašemu hodnocení). Vpravo můžete doplnit Vaše komentáře.

1	2	3	4	5
<i>Zcela</i>	<i>Spíše</i>	<i>Spokojen/a</i>	<i>Spíše</i>	<i>Zcela</i>
<i>spokojen/a</i>	<i>spokojen/a</i>	<i>tak napůl</i>	<i>nespokojen/a</i>	<i>nespokojen/a</i>

	Hodnocení spokojenosti	Komentář
1) Průběh bilanční diagnostiky		
Pochopení poradce pro Vaše potřeby (pro Vaše důvody k absolvování bilanční diagnostiky)	1 - 2 - 3 - 4 - 5	
Skupinová práce a přístup poradce ke skupině	1 - 2 - 3 - 4 - 5	
Práce s dotazníky a testy a přístup poradce k účastníkům testování	1 - 2 - 3 - 4 - 5	

Individuální rozhovory a přístup poradce k Vám při individuálních rozhovorech	1 - 2 - 3 - 4 - 5	
Spokojenost s tím, co jste se o sobě při bilanční diagnostice dozvěděl/a	1 - 2 - 3 - 4 - 5	

	Hodnocení spokojenosti	Komentář
2) Srozumitelnost a použitelnost a výstupů z bilanční diagnostiky:		
Komplexní závěrečná zpráva: - srozumitelnost - použitelnost	1 - 2 - 3 - 4 - 5 1 - 2 - 3 - 4 - 5	
Doporučení: - srozumitelnost - použitelnost	1 - 2 - 3 - 4 - 5 1 - 2 - 3 - 4 - 5	

3) Zde můžete uvést další komentáře, hodnocení, poznámky či návrhy pro zkvalitnění naší práce:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Děkujeme za vyplnění.

Příloha č. 7: Kritéria a standardy kvality poradce bilanční diagnostiky

A. ODBORNÉ ZNALOSTI, DOVEDNOSTI A PRAXE PORADCE BILANČNÍ DIAGNOSTIKY			
1) Povinně doložitelné znalosti, dovednosti a praxe			
	<i>Kritérium kvality</i>	<i>Standard kvality</i>	<i>Doklad</i>
a)	Dosažená kvalifikace	- Poradce bilanční diagnostiky je absolventem vysokoškolského magisterského studijního programu v oboru psychologie akreditovaného podle vysokoškolského zákona.	VŠ diplom
b)	Tříletá praxe	- Poradce bilanční diagnostiky se může prokázat alespoň třemi lety praxe v psychologické diagnostice a poradenství.	Profesní CV a čestné prohlášení
c)	Teoretické základy a praktické profesní dovednosti	- Poradce bilanční diagnostiky úspěšně absolvoval kurz nazvaný „Odborná příprava pro poskytování bilanční diagnostiky“ nebo prokázal odpovídající znalosti a kompetence vykonáním ústní zkoušky. Kurz „Odborná příprava pro poskytování bilanční diagnostiky“ obsahuje pět základních obsahových okruhů, kterými jsou: <ol style="list-style-type: none"> 1. Praxe Metodiky bilanční diagnostiky v systému poradenství 2. Zaškolení v práci s diagnostickými nástroji a intervenčními metodami užívanými při realizaci bilanční diagnostiky (práce s jednotlivcem a se skupinou) 3. Základní legislativa týkající se oblasti zaměstnanosti a vzdělávání 4. Práce s informacemi o trhu práce 5. Kontrolní a podpůrné nástroje v bilanční diagnostice 	Osvědčení o absolvování kurzu „Odborná příprava pro poskytování bilanční diagnostiky“ nebo o vykonání ústní zkoušky

2) Další oblasti znalostí, dovedností a praxe			
	Kritérium kvality	Standard kvality	Doklad
d)	Průběžný profesní rozvoj	- Poradce bilanční diagnostiky sleduje novinky ve svém oboru, účastní se odborných akcí a dalšího vzdělávání, v souladu se současným poznáním průběžně inovuje své odborné kompetence.	Čestné prohlášení, příp. doklady o absolvování kurzů, výcviků aj. akcí dalšího vzdělávání
e)	Informační zázemí	- Poradce bilanční diagnostiky má přehled o nových diagnostických a intervenčních metodách a možnostech jejich využití při bilanční diagnostice. - Poradce bilanční diagnostiky má přehled o poskytovatelích dalších odborných služeb, na které se může v případě potřeby obrátit nebo je doporučit účastníkům bilanční diagnostiky, se kterými pracuje. - Poradce bilanční diagnostiky má přehled o celkové situaci a vývoji na trhu práce. - Poradce bilanční diagnostiky zná specifika trhu práce v regionech, kde realizuje bilanční diagnostiku, nebo si je schopen zdroje informací o regionálních zvláštnostech trhu práce zajistit.	Čestné prohlášení
f)	Etické zásady	- Poradce bilanční diagnostiky zná základní etické principy poradenské práce a jejich případný legislativní rámec. Ve své praxi se řídí Etickým kodexem psychologické profese (viz https://cmpsy.cz/files/EK/Etický-kodex-psychologicke-profese-12-2017.pdf) Poradce bilanční diagnostiky nabyl legální cestou diagnostické nástroje, které pro bilanční diagnostiku používá	Čestné prohlášení

B. VEDENÍ DOKUMENTACE A ZJIŠŤOVÁNÍ EFEKTŮ VLASTNÍ PRÁCE		
	<i>Kritérium kvality</i>	<i>Standard kvality</i>
a)	Vedení dokumentace	- Poradce bilanční diagnostiky vede dokumentaci o účastnících v souladu s Metodikou bilanční diagnostiky.
b)	Komplexní závěrečná zpráva pro účastníka a Závěrečná zpráva pro zadavatele	- Poradce bilanční diagnostiky postupuje při zpracování závěrečných zpráv v souladu s Metodikou bilanční diagnostiky.
c)	Spokojenost účastníků	- Poradce bilanční diagnostiky zjišťuje u všech účastníků po ukončení bilanční diagnostiky jejich spokojenost s postupem a výsledky.
d)	Spokojenost zadavatelů	- Poradce bilanční diagnostiky komunikuje se zadavateli o jejich názoru na kvalitu poskytnuté služby bilanční diagnostiky.

Metodika bilanční diagnostiky, aktualizace 2023

Zpracovatel: Asociace bilanční diagnostiky, z.s.

Autorský kolektiv: Ivana Slavíková
Aleš Jelínek
Jana Sýkorová
Pavλίna Maříková
Jiří Král
Zuzana Freibergová

Spolupráce: Pracovní skupina k bilanční diagnostice při GŘ ÚP pod vedením
Pavly Šafránkové

Datum aktualizace: 1. 11. 2023

Oponenti aktualizace 2023: PhDr. Jarmila Divišová Ph.D
Mgr. Oxana Jiroušková

Počet stran: 34

Citační záznam: SLAVÍKOVÁ, I. a kol. (2023) *Metodika bilanční diagnostiky. Aktualizace 2023*. Certifikovaná metodika MPSV č.j. 2015/66211-312. Asociace bilanční diagnostiky, z.s. Praha.